

MARJOLEIN
BIERENS

ONTHEEM

D!

Personages

Zij

Hij

Ongeacht hoe Ontheemd! vormgegeven gaat worden, zie ik de man en de vrouw voor mij tijdens hun leven van alledag. Zij werkt in een van haar huizen aan de gracht en terwijl zij de normale handelingen verricht, komen haar gedachten op het ritme van haar werkzaamheden. Hij heeft haar zoals elke ochtend gebracht en zal haar straks weer halen. Wetende dat zij bezig is, verkent hij de stad en zijn nieuwe leven.

De tijdsduur van het stuk bestrijkt een dag.

1. zij

Film: De vrouw staat voor een huis en kijkt naar een boom.

zij

Zie de boom voor het huis.

Haar wortels

geschroefd

in aarde onder steen.

In oorlog

of noodweer

is dit haar plaats.

Beschouw het houten geraamte

van haar takken,

het stuwen van haar hars...

Voel haar schors,

hoe zij bladeren draagt,

kleur bekent,

haar fotosynthese,

de energie die zij haalt uit licht.

Ieder jaar opnieuw
vormt zich in mij een ring.
Mijn schors wordt dikker.
Mijn blad vernieuwt zich
lusteloos.
Ik ben mijn eigen herfst
nog niet vergeten.

*Film: Ze zoekt in haar tas, pakt een bos sleutels en opent
een deur. Binnen verhoudt de vrouw zich tot haar
huishoudelijke werkzaamheden.*

zij

Er zijn vele huizen waar ik de sleutel van heb.
Ik noem hen mijn rijk
van lege, lege kamers.
In deze stad
zijn vele huizen
waar ik toegang toe heb.
Er zijn ochtendhuizen,

middaghuizen

en soms zelfs avondhuizen.

Dat hangt af van de dag van de week.

Open deuren,

behoedzaam.

Hallo is daar iemand?

Meestal is er niemand.

Hangt er zwijgen.

Meestal is het huis vijandig.

Later berustend...

Vooruit kom dan maar binnen

met je goedkope schoenen,

je gekregen mantel,

je agressieve geur van

mielie en amasie,

van citrus en van hars.

Doe mijn slofjes aan,

glij op vilten voeten

over zwart-witte plavuizen,

over tropisch hardhout.

Over hun gestoffeerde vloeren.

Langzaam geeft het huis zich over,
ontvouwen zich vertrekken.

Vuil biedt zich aan.

Stof voorzichtig de
kleine porseleinen gevelhuizen
van hun koopmansziel.

Geluiden van buiten. Buitengeluiden.

Trek hun gordijnen open.

Zie vanuit hun ramen de stad,
een gracht waarin boten liggen,
bomen erlangs.

Twee moeders die elk
een kinderwagen duwen.

Hun gang is zwaar,
maar ze lopen met zachte voeten.

De posten van het raam zijn de lijsten
rond de beelden die ik opsla in mijn geheugen.

Ik ben het oog dat alles ziet.

Al naar gelang het licht
vernauwen

en verwijden zich mijn pupillen.

Haal sop,

was ramen,

mijn ogen van glas.

In mijn geboorteland zeiden ze...

zoals jij kunt kijken kind...

Ja jij daar, met je porseleinen ogen.

En dan mijn naam...

Goed uitgesproken

op de manier zoals het hoort,

de klemtoon op de juiste klanken

van de naam

die bij mijn voorouders hoort,

die ik ten grave heb gedragen,

in witte doeken heb genaaid

en begraven heb in rode aarde

afgedekt met stenen.

Hier in de lege kamers van mijn rijk

weten ze van niets,
Kennen ze mijn voorouders niet,
zijn er geen gezichten, geen relaties
van 'zoon van, 'dochter van'.

Hoe was je naam ook al weer?

Als ik zeg hoe ik heet,
vlucht mijn naam terug
naar mijn geboorteland
waar zij bondgenoten vindt,
broeders en zusters,
neven en nichten.

Verre relaties.

Hier opent mijn naam geen wereld.

Toch laten zij mij toe in dat
wat zij het laatst hebben aangeraakt.

In dat wat ligt te wachten,
de bordjes van het ontbijt,
hun opengelagen bedden.

Laten mij toe
in hun wereld van vergeten ondergoed
en ongewassen sokken.

In hun emoties die de kamers vullen.

Weet hoe zij zich voelen.

Zie het aan hun meubels

of zij naar elkaar zijn toegedraaid

of afgewend zijn van het licht.

Voel het aan de sfeer

die in de slaapkamer hangt,

aan het katoen van witte lakens...

Soms is het of ze er nog zijn.

Zie de afdruk van hun lichamen,

ledematen in elkaar verstrengeld

als waren zij waterplanten.

Ademende organismes.

Onbepaald,

zonder afkomst of geschiedenis.

Zonder oorsprong...

Hier stroomt uit alle kranen water.

Zij laten mij toe

in hun adem van de nacht,
in de geur van hun nest.

Leer hen kennen via hun foto's aan de muur,
gevangen in hun poses.

Zwijgend.

Is het enige dat spreekt
hun schoenen in hal of overloop,
hun boeken,
een onderjurk die aan een haak hangt
te wachten
om te worden gedragen.

Soms ben ik niet alleen in mijn rijk,
vullen hun bewoners
mijn lege kamers.

Lezen urenlang de krant
om de wereld te beschouwen,
te doorvorsen.

Soms leggen ze mij de wereld uit.

Komen met hun feiten.

Ik lach dan en zwijg.

Wil hen zeggen:

Jullie hier denken

dat jullie het sterke deel van de wereld zijn,

onaantastbaar zijn,

omdat jullie muren hebben

om je achter te verschuilen,

huiden van steen,

ogen van glas...

Zij vormen geen bescherming

tegen de willekeur van het leven.

Toch ga ik hen dat niet vertellen...

Zij denken hier

dat hun denken de maat van alle dingen is,

maar ik denk dat er meerdere eenheden zijn

om te wikken en te wegen,

er meerdere maten zijn van meten.

Wij zijn nog samen,

maar onze dagen zijn anders.

Ik ben in mijn huizen,

in mijn rijk van lege kamers.

Hij is een gevangene
van zijn gedachten.
Herinneringen vertonen zich
steeds opnieuw
als een film in zijn hoofd.
Hij toeschouwer is van zijn eigen dromen
waarin oud zeer steeds opnieuw
dezelfde beelden uitzendt.
Onophoudelijke nachtmerries in kleur.
Hij op zijn hoede is bij het betreden
van grote ruimtes, open pleinen.
Schichtig opeens bij
het geluid van een schreeuw.
Het knallen van een ballon.
Onweer na een mooie dag.
Zijn wilskracht is afgenomen.
Iets in hem
heeft zich overgegeven
aan het lot.

Soms zie ik hem vanuit mijn raam,
mijn oog van glas

zonder strepen.

Wacht hij daar op mij?

Weet niet wat te doen met zijn dag.

Met zijn tijd.

Hij op een oproep wacht,

niet weet van wie.

Wacht tot hij wordt geroepen.

Nee, laat hem niet binnen.

Wil hier niet zijn schoenen naast de mijne vinden,

de afdruk van zijn voeten zien

op de hardhouten vloer,

de zwart met witte plavuizen.

Wil het hem niet aandoen

dat hij ziet hoe ik hier,

in de lichtval van de ramen,

sporen uitwis van de tijd.

2. hij

Film: De man loopt door de stad.

Zoals zijn vrouw zich verhoudt tot de binnenwereld, zo verkent hij de buitenwereld.

hij

Als mijn vrouw naar haar huizen is,
loop ik door mijn straten, over mijn pleinen
zonder doel, kies geen richting,
volg een ingesleten pad,
solitair,
als een man op jacht
zoekend naar een doel.
Doe mijn jas dicht
en dan weer open...
Weet niet hoe mij hier te kleden.
Hier gelden vier seizoenen op een dag.

Verhoud

mij tot de wind

die anders waait, anders ruikt
dan in mijn geboorteland,
zout brengt in plaats van zand
dat achterblijft op daken en auto's,
alles toedekt als het waait.

Huiden schuurt,
de ziel beeldhouwt.

Observeer
het water in hun grachten.

...

Geen rimpeling,
maar weet hoe zij kan spreken.

Ken haar dwarse aard
en grillig stromen.

De oude hoge bruggen
zijn alleen,
slechts bijeen gehouden door hun boog.

Soms een fietser...

Gevens kijken op mij neer,
minzaam.

Gevelhuizen

als verbrokkelde oude tanden,
huizen met kelders,
stevige fundamenten
verankerd in de tijd,
overleefden het verleden.

Generaties na generaties

zijn daar geboren,
zagen het licht,
roken hun moeder,
groeiden op tussen hun lakens
in hun geur van eten.

Overleefden noodweer, oorlog,
de ramen afgedekt met luiken
afgekeerd van de buitenwereld.

De binnenwereld

stil

onaangetast.

In kieren van licht slechts dansend stof.

Van ons huis zijn louter stenen
die ooit muren vormden,

muren die ooit kamers waren,
die ramen hadden,
die luiken droegen.
Deuren die grendels hadden
en toch lukte het niet
de buitenwereld buiten te houden.
Op een dag
was het huis zonder raam,
zonder deur,
zonder dak.
Drong het zwart door van de nacht,
hoorde ik niets...
Zag alleen bewegende monden,
voelde trillingen.
Diep van binnen in onze oren,
was alles gebroken.
Alles wat vroeger kon horen,
was doof.
Alles in ons wat vroeger kon voelen,
was lam.
Overal om ons heen opengesperde ogen,
trillingen...

Schreeuw zonder geluid...
schreeuw zonder geluid...
schreeuw zonder...
schreeuw...
schreeuw zonder schreeuwen...
Stilte in diepe, diepe doofheid horen.

En ik riep haar,
de naam van mijn vrouw
die nu in de huizen van anderen
de ramen zeemt,
de stoepen borstelt,
de deuren poedert,
olie wrijft in hun hout.

Riep haar,
mijn lippen vouwden zich
rond haar naam.

Mijn lichaam spande zich
als een boog,
brulde zonder geluid,
brulde
zonder geluid, brulde

haar naam...
Voelde haar in iedere klinker.
Iedere keer als ik haar riep
en de woorden ontbraken,
vulden mijn ogen zich met vroeger,
met oud,
proefde ik zout,
voelde het zand dat zonder wind
aan mij kleefde...
Het stof alles bedekte
wat vrij moest blijven van stof.
Zag mensen op zoek
naar hen die ze
hadden geroepen zonder stem,
hun ogen nietsziend,
handen tastend als blinden
bij klaarlichte dag.
Hoe licht is de nacht zonder zwart,
hoe zwart scheen de zon,
hoe somber haar stralen
dacht ik...

Ik dacht nog:
ik kan nog denken.

Doe het licht uit
zei ik tegen de zon
en laat mij sterven
of haar vinden,
terugvinden in dat stof
van beton,
vallend steen
en rode, rode aarde.

In de witte doeken
waarin de mensen de eerste
doden alweer begroeven
in zang zonder geluid.

Was er alleen het ritmisch wiegen
van hen die geliefden hadden verloren
met hun namen op de lippen,
zij stierven met monden vol zand,
hun lichaam vol spijkers,
hun ogen vol ongeloof
gericht op hun huizen

zonder deuren,
zonder ramen,
zonder dak,
op alles wat niet meer bestond,
zo vanzelfsprekend
of het nooit had bestaan.
Het verleden alleen bestond in onze dromen,
in onze herinnering,
in ons verleden
en we voort moesten.
Van kranten bootjes vouwden,
bootjes vouwden van papier
en we het water overstaken,
gewiegd werden,
in slaap gesust door de golven van de Middellandse Zee
die riepen:

Kom

Kom tot mij

Hou van mijn blauw

Hou, hou van mijn blauw

Wij ons doof hielden,
verdoofd waren, dachten aan niets,
elkaar omarmden
elkaars naam nog op de lippen.
Onze armen elkaar hadden gevonden.
Wij ook zonder water, ook zonder zout,
drenkelingen waren.
En we dachten,
dachten aan niets
op al dat water
alsof we ook van onze gedachten
waren beroofd
en we pas later
onze stem hervonden
toen we weer moesten spreken...
Hoofden zich naar ons overbogen.
Dat van ons gevraagd werd en verlangd
en we onze rug rechtten,
we ons verkleedden

zoals we gewend waren,
voet zetten op vasteland.
Ik in een nieuwe witte blouse,
zij op rode schoenen
die anderen haar gaven
en die haar pasten, moed gaven
juist omdat iemand voor haar
ze had gedragen.
Ze in de schoenen hielen voelde,
in de neuzen tenen
en onder het katoen van mijn witte blouse
mijn rug zich strekte...
Een blouse zo wit
als de doeken
waarin
we
onze doden
naaiden,
wit
dat
zonlicht
weerkaatste

als
de
stenen
op
hun
graven.

3. zij weer

Film: In het huis gaat de vrouw door op het punt waar ze gebleven was.

zij

Wat weten ze hier
van het huis
waarin wij vroeger woonden,
dat okerkleurig was
en op een heuvel lag
waar vanuit wij de vallei in keken
en vanuit het raam alle kleuren zagen van de dag,
de geur van de bergen roken,
van de regens die aan kwamen drijven
in de verte...

Wat weten ze hier
van de kleren die wij droegen,
van de jurken van mijn moeder

die voor bijzondere feesten waren...

Wat weten ze hier
van het eten dat wij aten,
van de vrienden die wij hadden.

Wat weten ze van de vuren
die wij brandden
om te herinneren,
om te vergeten
en om te vergeven.

Wat weten ze hier
van leven
dat tijdens koude winters
diep in de aarde zit verborgen.
Wacht op wedergeboorte.

Wat weten ze hier
van onze nachten
als de deuren
naar de andere wereld zich openen,

geesten hun dodenrijk verlaten,
hun namen roepen
zodat zij niet zullen worden vergeten.

Wat weten ze hier van onze rituelen
van zuivering
om vruchtbaarheid en bescherming
tegen ziektes af te smeken.

Ik wil spreken, maar ik zwijg.
Strijk hun kleren met hete ijzers.
Hou van strijken,
hou ervan om glad te strijken
wat in het verleden is gekreukt.
Heb alleen nog kleine herinneringen,
flarden impressies,
niet meer dan wat beelden.

Ik werk met mijn hart.

Laat delen van mijzelf
achter in de huizen.

Bij koude zoek ik warmte,
bij donkerte zoek ik licht.
Laat de lampen in alle lege kamers branden.
Laat mijn huizen branden!

Laat overal het water stromen.

Soms vragen ze het mij:

Wat zoek je hier, wat dreef je ertoe.

Op welke stroming dreef jij hierheen.

En waarom hier, dit land, deze stad.

Wat bracht jou tot op deze stoep?

Een toekomst misschien?

Antwoord behoedzaam

op hun met bedoelingen doordrenkte vragen,
hun ogen stil als vijvers.

Wil hen niet verontrusten met mijn verhalen.

Wil geen stenen gooien in het naïeve grijs
van hun noordelijke ogen.

Mijn verhalen horen niet in hun kamers.

Ze zouden maar blijven hangen

onder hun plafonds,
hun intrek nemen
in de kleine porseleinen gevelhuizen.

Ben hier al jaren.
Een deel van mij is niet meer van
het land dat in mijn paspoort staat
en ga langzaam over in iets anders...

Hier in deze kamers van mijn rijk
heerst een staten-loos zijn
dat mij dwingt alleen te blijven.

Zal hier geen kinderen baren,
een kinderwagen voortduwen,
met zachte voeten lopen.

Ze zouden opgroeien in mijn leegte,
de lege kamers erven.

Hier zouden het droeve kinderen wezen
die naar hars en citrus ruiken,
naar mielie en amasie,
maar die de vuren niet kennen
van mijn geboorteland,

de glanzende stenen,
het rode zand.
Ons huis op de heuvel.

In het rijk van lege kamers
zijn alle dagen hetzelfde...
Hier zijn geen seizoenen.

Buiten harde wind, windkracht 7.
Binnen is het enige dat raast,
de stofzuiger.
Het enige dat stroomt,
het sop uit mijn emmer.
Het enige dat verrast en mij tot glimlachen brengt:
Wonderdoekjes!
De enige man in mijn leven
die mij bijstaat in mijn werkzaamheden:
De Witte Reus.
De enige ware belofte:
wast witter dan wit,
maakt geen strepen.

Ik wou dat ik over liefde kon praten,
van leven kon spreken.

Hoe was je naam ook al weer?

Je kan niet van het leven spreken,
van liefde weten,
als mensen 'de wereld' van je naam niet kennen.

Ik werk van de begane grond naar boven.

Neem trap na trap.

Kom hoger en hoger

tot onder hun dak,

laat hun zolders luchten.

Zet in al hun bovenkamers

de ramen open.

4. vanuit hem

Film: De man heeft zich hersteld, vertoont veerkracht.

hij

Verhoud

mij tot de meeuwen,

hoe luidruchtig en brutaal zijn zij.

Denk aan het zachte zweven van de vogels

uit mijn geboorteland.

Hun geruisloos bidden

als zij uit de bergen kwamen

en boven de heuvels zweefden.

Alles stroomt.

Alles beweegt.

De wind, de wolken en het water

terwijl ikzelf in stilstand ben.

Lees

de talen van de stad,

de opschriften op winkels.

Moet nieuwe letters leren.

Lees de uitdrukkingen op gezichten
van mensen die mij hier passeren.

Aanhankelijk.

Ik ben hun kind.

Luister

naar glinsterde lettergrepen

die als geheimtaal klinken,

als een verbond dat buiten mij om is gesloten

om mij 'hun vreemde' buiten te houden,

te isoleren.

Ik ben hun vreemdeling

die op een koude avond

achter verlichte ramen mensen zie,

aan hun deuren klopf.

Angst aanjaag...

ook al open ik mijn handen,

spread ik mijn armen naar hen uit.

Houd mijn stem kalm en rustig...

Ik wil 'broeders' zeggen.

'Zusters'!

Weet soms wat ze denken,

vang soms hun blik

tijdens het gehaast passeren.

Wil hen zeggen:

Niemand verlaat ongestraft zijn land

maar ik zwijg...

Stilte heeft haar eigen woorden.

Probeer hun geschiedenis te doorgronden.

Bekijk de gevels van huizen,

de verscheidenheid van vorm.

Waar zit het leed,

het bloed, de kogelgaten.

Waar vereren ze hier

hun doden?

Wie is hun god.

Wie is de draak die is verslagen,

maar niet is vergeten.

Hen heimelijk bezoekt in achterkamers.

Kijk naar mannen

met hun krant.

Vraag me af

of ze op al hun vragen

antwoorden vinden.

Beschouw de vrouwen,

hun manier van lopen

en vraag mij af

hoe ze ruiken,

hoe ze voelen.

Ben nieuwsgierig naar

de koelte van hun huid,

hoe ze hier kussen,

slapen,

de liefde bedrijven.

*Film: De man is aangekomen bij het werkhuis van zijn
vrouw. Hij wacht buiten op haar.*

Rookt een sigaret.

hij

Mijn vrouw

vertelt mij over haar huizen,

over de levens van haar mensen,

over de kamers,

de kleren die zij dragen,

de boeken die zij lezen,

de kinderen die zij hebben

en vraag aan haar:

En wij dan, wie zijn wij?

Zij verwijt het mij:

Jij bent een vogel,

jij vliegt steeds weg,

ongrijpbaar ben jij.

Zij kan het niet verdragen als ik niet vecht

en noemt mij een oude kameel

met mijn bulten vol vertwijfelingen.

Je kan je beter voeden met andere zaken

die minder zwaar liggen op de maag.

Eenvoudiger zijn van verteren.

Ach, zegt ze.

Ach jij...

Zij...

Film: De vrouw verlaat het huis en sluit weer goed af. Ze heeft een plastic zak bij zich met lege flessen.

hij

Zij wil in de toekomst leven.

Niet in het verleden,

niet eens in het heden

en zeg ik haar:

Waar kan ik anders leven,

waar ben ik meer vrij

dan in mijn eigen hoofd.

De zaak die heeft twee kanten liefste.

5. hij en zij

Film: Samen lopen ze weg langs de gracht.

*Ze stoppen bij de flessenbak. Onder donderend geraas
gooit ze de flessen in de bak.*

hij

Denk aan ons land

waar machthebbers onsterfelijk zijn.

Weet nog van hun vervoering.

Hoor nog het schallen van hun bazuinen.

Hun liederen over bloed en eer.

Daar is alles niets meer dan

oud wrakhout, onder nieuwe verf ...

Alles lood om oud ijzer.

Alles hetzelfde.

*Film: De man en de vrouw stappen in de tram naar hun
volkswijk. Ze kijken beiden naar buiten.*

hij

Denk aan de wereld om ons heen
die groter werd en groter,
wij steeds verder moesten reizen.
Steeds verder weg
om ons uitgestelde leven weer in te halen,
niet vast te blijven zitten
in door de mensheid opgegeven oorden,
in door God verlaten steden.
In nachtelijke goederentreinen
vouwden zich landen open.
Spoorwegbanen strekten zich uit.
Kilometers rails,
naakt, glad en hard.
Voel soms plotseling,
juist op momenten dat ik niet meer denk,
de cadans weer van de wielen.
En in mijn slaap
het eindeloos golven van de zee.

*Film: Ze stappen uit bij hun halte, lopen door de straten
van hun buurt. De straatlantarens springen aan.*

hij

Bij de overgang van licht naar donker
komen de geesten uit hun rijk.
Verhoud mij tot de doden,
tot de graven waarop wij stenen legden,
tot de namen en gezichten van hen
die op plaatsen liggen
zonder coördinaten.
Denk vaak aan hen die het leven lieten
in eindeloze heuvels
als een branding van zand,
aan hun stemmen die roepen:

Onthoud ons

Vergeet ons

Onthoud ons

Vergeet ons

Zij zegt:

Hou op over de dood,

al die doden

zullen je niet verwarmen.

Film: Ze steken de sleutel in het slot van hun eigen huis.

zij

Dagen die hier voorbij gaan

keren nooit meer terug.

‘Het oude’ bestaat niet meer.

Ook de mogelijkheid om terug te keren

is niet echt.

Het huis vergeet.

Een deur slaat dicht,

voetstappen verdwijnen in de verte.

Daarna stilte...

Is er alleen het druppen van een kraan.

Een kraken van oud hout.

Wasgoed dat nog wacht

om te worden weggevouwen.

Vergeten lakens aan de lijn.

Thuis zit in ons hoofd,

in onze herinnering

aan het huis op de heuvel

waar alles
is gebleven zoals het was.
Aan de kleur oker.
Aan de wind vanuit de bergen.

*Film: De man en de vrouw lopen de trappen op
van het trapportaal. Het geluid klinkt van hun
voetstappen. De vrouw doucht. De man is in de keuken
bezig. De vrouw komt tevoorschijn met natte haren en in
een jurk uit haar geboorteland.*

hij
Voel haar tranen
als zij thuis de bloemen schikt,
de jurken van haar moeder draagt.
Zij, met naar binnen gekeerde blik
rouw verwijdert vanonder haar nagels.

Zeg ik haar:
Luister hoe hier voor je wordt gezongen.
Open het raam.
Tere klanken golven voorbij,
stemmen van wind.

Ook hier waaien oude liederen aan.
Wordt gezongen over liefde.
Gaaf niet alles over van wie je houdt?
Luister toch
naar het avondgebed van de vogels.

zij

Soms spijt het mij voor hem
als ik thuis kom,
te moe ben om te zijn
wie ik was.
Vermoeidheid kerft zich in,
maakt van mij een eendimensionaal wezen.
Misschien,
en daar moet ik wel eens over praten,
hoe komt het dat ik geen dromen meer heb...
Zelfs in mijn slaap
bestaat alleen helderwit sop,
zwart-witte gangen
en spiegelende vloeren.

Beelden uit het verleden drijven weg,

spoelen met het gebruikte water
door de afvoer mee.

*Film: Ze kijken tv, whatsappen en chatten wat met de
achterban. Gezichten duiken op op telefoonschermjes.*

zij

Hij zegt dat ik geen herinnering heb.

Hij heeft er teveel.

Zijn denken vindt plaats

in peristaltische bewegingen,

de spijsvertering van zijn herinneren

verloopt traag,

verwordt tot een compacte massa

dat moeite heeft

zijn hoofd te verlaten.

hij

Mijn herinneringen glimmen

in het donker.

Soms bijten ze me,

honen zij mij,

tonen minachting.

Klem mijn kaken.
Snak naar wind.
Geef mij een hamer en houweel
voor het openbreken van
nieuwe gedachten.
Het uitbikken van
nieuwe herinneringen.

zij

Hij denkt.
Ik werk.
Net zoals in ons eigen land
waar mannen denken in de schaduw
of oorlog voeren,
vrouwen zich verhouden tot de velden
om te zaaien en te oogsten
onkruid te wieden.
Zij houden het land overeind.
Zij houden alles overeind.
Zo was ook ik hier ieders sokken,
strijk hun kleren.

Het is niet eenvoudig jezelf weer in elkaar te zetten
tot een vrouw die haar geluk haalt
uit melkwit sop.
Dat kost kracht en dat kost tijd.

*Film: De vrouw gaat alvast naar de slaapkamer en maakt
zich klaar voor de nacht.*

zij

Soms denk ik
dat ik hem moet verlaten,
uit liefde, hem los moet laten
zoals we ons geboorteland hebben losgelaten
uit liefde en met pijn in ons hart.
Denk soms dat wij beiden
samen moeten zijn
met iemand van dit land.
Zij onze tolk zouden kunnen wezen,
onze gids, onze geleidehond,
zodat onze stambomen zich vermengen,
wortels krijgen, blad dragen.
Er een nieuwe soort van mensen
ontstaat.

Vermenging van nieuwe genen,
bloed zich ververst,
krachtig en stevig als hars.
Wij in onweer of noodweer weten:
dit is onze plaats,
vanwaar onze takken naar de hemel reiken.

Weet niet
hoe de mannen hier zijn.
Hoe ze hier hun vrouwen behandelen.
Ken alleen de geur van hun truien,
de kleur van hun sokken,
hun poses op foto's.
Ken alleen het speelgoed hier
van kleine jongens
in hun jongenskamers.
En dat,
wat zij onder hun matras verstoppen.

*Film: De man staat in de woonkamer en kijkt uit over het
plein voor zijn huis naar oude bomen.*

hij

Kijk naar de boom voor het huis.
Voel liefde voor hen
die alle bladeren hebben verloren.
Kaal zijn.
Je ziet alleen onze stam,
ons houten skelet,
ons bloed van hars.
Niemand weet van onze soort,
van onze kleur
van de manier waarop wij bladeren en noten dragen.
Bijzonder zijn in ons soort.
Op het zuidelijk halfrond groeien
rond de evenaar.

*Film: De vrouw ligt in de slaapkamer op haar kant van
het bed.*

zij

Weet dat hij naar liefde zoekt.

Genegenheid wil vinden.

Wil hem liefde gunnen.

hij

Verhoudt mij tot
de tijd.
Spoedig wordt het beter liefste.

Verhoudt mij tot
wachten...

Tot mijn naam klinkt
over de gracht...

Dan zal ik opstaan
en komen...

*Film: De man komt de slaapkamer binnen en gaat in bed
liggen. Ze kussen elkaar welterusten. De vrouw droomt.*

zij
Alleen als we dood zijn,
sterven,
zullen we terug kunnen keren
bij de overgang van licht naar donker,
als de deuren naar de andere wereld
zich openen

en we als geesten ons rijk verlaten
en we onze namen roepen
over de vallei
en de rode aarde:

hij

Onthoud ons!

Vergeet ons!

Herinner ons!

Vergeet ons niet!

zij

Alleen doden kennen geen angst,

zij geen warmte meer hebben.

Niets meer te verliezen.

Hun bloed is gestold.

Niets,

niets meer te vrezen...

Film: Buiten glimt de stad.

Ontheemd! ging in première op 13 januari 2018,
in Stadstheater Arnhem

hij Arash Roozbehi

zij Merlijn Runia

Wim Boerman – dirigent

Marije van den Berg – fluit

Jacqueline van Brink – fluit

Hans Witteman – klarinet

Sabine Laar – saxofoon

Ans van Dijk – saxofoon

Sjoerd Pauw – trompet

Jeroen van Dijk – hoorn

Peter de Hoop – trombone

Beppie Schalken – trombone

Dineke Griek – tuba

Aljosja Buijs – piano

Paul Vos – elektrische gitaar

Herman Lamers – basgitaar

Compositie: Kaveh Vares

Regie: Annechien Koerselman

Muzikale leiding: Wim Boerman

Producent: Orkest De Ereprijs

Kostuumontwerp: Dymph Boss

Lichtontwerp: Nico Kraeima

Video-ontwerp: Urbi et Orbi (Maaïke Engels)

De videobeelden zijn getekend door bewoners
van AZC's in heel Nederland.

www.ereprijs.nl

Marjolein Bierens (1958) schrijft voor theater, radio, film en opera. Ze studeerde sociale wetenschappen en dramaturgie in Leiden en ging naar de theaterschool in Amsterdam. In eerste instantie kreeg ze bekendheid door haar hoorspelen die vele malen werden vertaald en door heel Europa zijn uitgezonden. In 2002 ontving Bierens de Prix Europa voor *Ik Zeeuws Meisje, de Maria Magdalena van de Zuivelvoorziening*. Meerdere nominaties volgden voor o.a. de Prix Europa, Prix Italia en de Juliane Bartel Preis. Bierens bracht geruime tijd in Oost-Europa door waar zij haar toneelstuk *Dramaloze Dagen* regisseerde bij een groot theatergezelschap in Macedonië. Toneel schreef ze in Nederland veel voor Zeelandia. Haar toneeltekst *Land van over zee* werd genomineerd voor de Taalunie Toneelschrijfprijs 2015. In datzelfde jaar kwam ook de door haar geschreven film *Zomer* uit. Bierens schreef al eerder libretti voor Orkest De Ereprijs, waaronder *Grenspost Zinnenwald*. Momenteel werkt zij aan een lange hoorspelserie voor de VPRO (*Hotel Schiller*) en aan een roman.

www.marjoleinbierens.nl

Toneelwerk

Ontheemd! – 2017

Land van over zee – 2014

Dramaloze Dagen – 2014

De Wereldbeschouwers – 2013

Anibal en Astor – 2012

*Mooie Anna, een Zeeuwse fado** – 2011

I Zeeland girl – 2008

*Moederland** – 2007

Jong! – 2003

Noord-Zuid – 2003

*Ik Zeeuws meisje** – 2003

Hoogwater wakkert Weemoed aan – 2002

De oudste dag – 2001

Walsen – 2000

De Boterberg – 1999

The Lovers – 1995

Venus Inc. – 1993

Mahlzeit – gebaseerd op verhalen van Katherine Mansfield –
1992

Libretti

Ontheemd! – 2017

Grenspost Zinnewald – 2011

Het geheim van de Sirene – 2006

Sweetheart Come – 2004

Noord-Zuid – 2003

Het Klankspookhuis – 2002

*Deze teksten zijn onder de titel *Monologen 5 teksten voor jonge vrouwen en 1 voor een oude* in 2010 uitgegeven bij Uitgeverij it&fb.

Ontheemd! is tot stand gekomen in opdracht van Orkest De Ereprijs en met steun van het FPK.